

EOS Grönlund Pekka(TEM)

08.07.2022
JULKINEN

Asia

Komission tiedonanto EU:n aurinkoenergiastrategiaksi

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio antoi 18. toukokuuta 2022 niin kutsutun REPowerEU-suunnitelman, jonka tavoitteena on katkaista mahdollisimman pian riippuvuus fossiilisten polttoaineiden tuonnista Venäjältä sekä vauhdittaa vihreää siirtymää.

Suunnitelmaan sisältyy olemassa olevan lainsäädännön muutosehdotuksia sekä suosituksia, strategioita ja tiedonantoja. Pakettiin sisältyvässä komission tiedonannossa ”REPowerEU-suunnitelma” komissio esitteli kokonaisuuden keskeiset elementit ja siitä on laadittu E-kirje E 68/2022.

Yksi suunnitelmaan sisältyvistä tiedonannoista on komission esitys EU:n aurinkoenergiastrategiaksi. Strategiassa komissio esittää tavoitteen aurinkoenergian tuotantokapasiteetin määrille vuodelle 2025 ja 2030 sekä keskeiset toimet tavoitteeseen pääsemiseksi.

Suomen kanta

Suomi pitää komission antamaa aurinkoenergiastrategiaa tervetulleena ja pitää tärkeänä, että aurinkoenergiaa edistetään EU-alueella.

Suomi katsoo, että aurinkoenergian merkitys niin EU-alueella kuin myös Suomessa tulee kasvamaan merkittävästi lähivuosina. Siten on tärkeää varmistaa, että erilaisia investointeja tarpeettomasti hidastavia hallinnollisia tai muita esteitä pyritään purkamaan, ja että esimerkiksi lupamenettelyt ovat kestoiltaan ja vaatimuksiltaan kohtuullisia.

Suomi pitää myös tärkeänä, että EU toimii määrätietoisesti yhdessä jäsenmaiden kanssa, jotta aurinkopaneelien ja –keräimien tuotantoa EU-alueella lisätään sekä niihin liittyvien komponenttien ja raaka-aineiden toimitusketjuja monipuolistetaan. Lisäksi on tärkeää, että aurinkoenergiateknologioiden kehittämiseen varataan jatkossa riittävä julkinen rahoitus. Myös osaamiseen ja koulutukseen tulee kiinnittää aiempaa enemmän huomioita.

Suomi kuitenkin korostaa, että jäsenmaille tulee jättää riittävästi kansallista liikkumavaraa energialähteitä sekä edistämiskeinoja koskien. Suomi pitää tärkeänä, että energiatuotannon päästöjä vähennetään kustannustehokkaasti markkinaehtoisin toimenpitein. Yksityiskohtaista ja energialähdekohtaista sääntelyä EU-tasolla tulee välttää.

Pääasiallinen sisältö

Yleistä

EU:n aurinkoenergiastrategia annettiin REPowerEU-aloitteen yhteydessä. Kyse on tiedonannosta. Siten strategian sisältämistä lainsäädäntöaloitteista laaditaan erilliset kirjelmät eduskunnalle.

Aurinkoenergian tehokas hyödyntäminen on komission mukaan olennainen askel EU:n energiariippuvuuden Venäjästä lopettamiseksi ja fossiilisten polttoaineiden käytön minimoimiseksi. Strategiassa asetetaan tavoitteeksi aurinkoenergian kokonaiskapasiteetiksi 320 GW vuoteen 2025 mennessä ja 600 GW vuoteen 2030 mennessä.

Aurinkoenergian kustannukset ovat pudonneet viime vuosina ripeästi (82 % viimeisen vuosikymmenen aikana) mm. EU:n uusiutuvan energian säännösten vauhdittamana. Strategian mukaan aurinkoenergian hyödyntäminen suojelisi kuluttajia fossiilisten polttoaineiden tuomalta sähkön hintavaihtelulta. Laaja aurinkoenergiateknologian hyödyntäminen luo mahdollisuuden EU:n sisäisille teollisuushankkeille myös teknologian valmistuksessa.

Strategia pitää sisällään neljä pääasiallista toimea, joiden avulla toteutetaan visio nopeasta aurinkoenergian hyödyntämisestä. Keskeisimpänä toimenä on ns. European Solar Rooftops –aloite, jolla edistetään nopeaa ja laajaa aurinkokennojen käyttöönottoa. Lupaprosesseja pyritään nopeuttamaan ja yksinkertaistamaan. Aurinkoenergiateknologian valmistukseen, käyttöönottoon ja ylläpitoon saatavilla olevaa työvoimaa lisätään ympäri EU:ta. Lisäksi edistetään aurinkoenergiateollisuuden arvoketjua innovaatioiden kautta European Solar PV Industry Alliance -kumppanuusyhteisöllä.

Aurinkoenergian käyttöönoton nopeuttaminen

Vuoden 2020 lopussa EU:n aurinkosähkön asennettu tuotantokapasiteetti oli 136 gigawattia. Tuotantomäärä vastasi noin 5 % EU:n kokonaissähkötuotannosta. Jotta vuoden 2030 tavoitteet voitaisiin saavuttaa, on EU:ssa asennettava keskimäärin 45 gigawattia lisää aurinkoenergian tuotantokapasiteettia joka vuosi. Nykyisin aurinkolämmitys kattaa vain n. 1,5 % Euroopan lämmitystarpeista, ja saavuttaakseen vuoden 2030 tavoitteet EU:n olisi vähintään kolminkertaistettava aurinkolämmön ja maalämmön tuotantokapasiteetti.

Strategian mukaan lähes 25 % EU:n sähkötarpeesta voitaisiin kattaa katoille asennetuilla aurinkovoimaloilla. European Solar Rooftops Initiative –aloitteen mukaisesti EU:n tulisi nostaa vuoden 2030 uusiutuvan energian osuus kokonaisenergiatuotannosta 45 %:iin, rajoittaa aurinkopaneelien kattoasennusten luvitusprosessin enimmäispituus kolmeen kuukauteen, varmistaa kaikkien uusien rakennuksien valmius aurinkosähköasennuksia varten, edellyttää aurinkopaneelien kattoasennukset kaikkiin uusiin rakennuksiin ja tietyn kokorajan ylittäviin olemassa oleviin julkisiin ja kaupallisiin

rakennuksiin sekä varmistaa sähkönkuluttajien omavarainen sähkötuotanto ilman kohtuuttomia kustannuksia.

EU yhdessä jäsenmaidensa kanssa on käynnistänyt lukuisia toimenpiteitä, jotka liittyvät esimerkiksi esteiden purkamiseen, energiayhteisöihin, energiaköyhyyden estämiseen ja rakennusten aurinkopaneeli-integrointien lisäämiseen. Jäsenmaiden odotetaan toteuttavan mainitut toimenpiteet hyödyntäen myös EU-rahoitusta. Strategian mukaan täysin toimeenpantuna aloite osana REPowerEU-suunnitelmaa nopeuttaa aurinkopaneelien kattoasennuksia, ja lisää sähköntuotantoa vuoteen 2025 mennessä noin 58 terawattituntia.

Komissio arvioi, että aurinkovoimaloiden lisäinvestoinnit olisivat 26 miljardia euroa nykyhetkestä vuoteen 2027. Suurin osa koostuisi yksityisestä rahoituksesta, mutta osittain rahoitukseen käytettäisi julkista rahoitusta ja rahastoja. Tukiohjelmien tulisi olla vakaita sekä ennakoitavia ja niissä tulisi huomioida myös sektori-integraatio. Lisäksi sektoria voidaan edistää julkisilla hankinnoilla ja yhdistämällä hankintakokonaisuuksia suuremmiksi, mikä osaltaan alentaisi kustannuksia. Myös pitkäaikaisia sähkön ostosopimuksia tulisi edistää.

Jäsenmaiden tulisi arvioida tarvittavia maa-aloja suuritehoisia aurinkovoimaloita varten. Esimerkiksi käytöstä poistuneita teollisuus- tai kaivosalueita voidaan käyttää tällaiseen tarkoitukseen. Komissio kannustaa maankäytön monipuolistamista aurinkoenergiaratkaisujen mahdollistamiseksi esimerkiksi maatalouskäytössä ja liikenneinfrastruktuurissa.

Osana REPowerEU-suunnitelmaa komissio tukee aurinkoenergian parissa työskentelevien taitojen ja osaamisen kehittämistä ja ylläpitoa ja lisäksi uudelleen kouluttautumista aurinkoenergiasektorille.

Strategiassa kiinnitetään huomiota myös erilaisiin hallinnollisiin ja muihin esteisiin omatuotannon osalta. Jäsenmaita kannustetaan tarjoamaan informaatiota yksityisten aurinkoenergiainvestointien tekemisessä, sekä luomaan asianmukaisia kannustimia ja mukauttamaan hallinnollisia vaatimuksia siten että energiayhteisöt voidaan paremmin huomioida.

Strategian mukaan kansallisten ja paikallisten viranomaisten tulisi taata yhdenmukaiset säännöt kaikille aurinkoenergiateknologiatyypeille. Aurinkoenergia-asennuksien yhdistäminen rakennusten saneerauksiin olisi nopea keino aurinkoenergiatuotannon lisäämiseksi.

Strategiassa nostetaan esille, kuinka aurinkoenergian kokonaiskapasiteetin nopea kasvu edellyttää teknologisia edistysaskeleita myös erilaisten järjestelmäintegraatioiden mahdollistamiseksi. Komissio huomauttaa, että puutteet sähköverkkoinfrastruktuurissa rajoittavat uusiutuvan energian tehokkaampaa hyödyntämistä. Lisääntyvä hajautettu energiantuotanto tulee vaatimaan mittavia uudistustoimia jakeluverkkoihin, mukaan lukien digitalisointi-investointeja. Päivitetty TEN-E –asetus tulee edistämään EU:n sisällä valtioiden rajoja ylittäviä sähköverkkoprojekteja ja älykkään sähköverkon ratkaisuja.

Jotta nopea aurinkoenergian laajamittainen käyttöönotto olisi mahdollista, strategian mukaan kansallisiin energia- ja ilmastosuunnitelmiin tehtävät päivitykset ovat kriittisiä käytäntöjen ja toimien täytäntöönpanon edistämiseksi jäsenmaissa. Tämän varmistamiseksi komissio tarjoaa jäsenmaille opastusta ennen suunnitelmien tulevaa päivitystä vuonna 2023.

Kestävästi tuotetun aurinkoenergian saatavuuden varmistaminen

Tällä hetkellä suurin osa aurinkoenergiajärjestelmistä ja komponenteista tuodaan EU-alueelle. Vuonna 2020 tuotujen aurinkopaneelien arvo oli noin 8 miljardia euroa, ja noin 75 % näistä paneeleista tuli yhdestä maasta. Vain pieni osa aurinkopaneeleista valmistetaan EU:n sisällä.

Edistääkseen aurinkoenergian kustannustehokkuutta, kestävyyttä ja tehokkuutta EU jatkaa Horizon Europe –hankkeen kautta aurinkoenergiateknologian kehitystyön tukemista. Lisäksi Innovation Fund –rahasto tarjoaa 25 miljardia euroa tukea vuosille 2020-2030 innovatiivisten hiilineutraaleihin teknologioiden demonstrointiin.

Komissio ehdottaa ekosuunnittelu- ja energiamerkintäasetukseen tarkennuksia aurinkopaneelisiin mm. laitteiden ja järjestelmien ekologisen kestävyys- ja tehokkuuden osalta.

Komission mukaan piin kysyntä tulee nousemaan nelinkertaiseksi vuoteen 2030 mennessä. Tästä syystä kannustetaan kehittämään korvaavia materiaaleja, joiden avulla voidaan monipuolistaa tarjontaa markkinoiden tasapainottamiseksi. Myös resurssitehokkuus ja kiertotalous auttavat torjumaan kyseistä ongelmaa.

EU Solar Industry Alliance –yhteistyöhanke yhdistää aurinkoenergiasektorin teollisuuden toimijoita, tutkimusinstituutteja, kuluttajayhdistyksiä ja muita sidosryhmiä, jotta uusia investointimahdollisuuksia voidaan tunnistaa ja koordinoita ja jotta aurinkoenergiateollisuuden toimintaedellytyksiä Euroopassa voidaan parantaa.

Kansainvälinen yhteistyö aurinkoenergian alalla

Monet maat myös EU:n ulkopuolella ovat toimineet aurinkoenergian käyttöönoton nopeuttamiseksi. Esimerkiksi EU-India Clean Energy and Climate Partnership –yhteistyöhanke edistää teknistä yhteistyötä ja yritysten välistä yhteistyötä EU:n ja Intian välillä uusiutuvan energian alalla. Viime helmikuussa komissio esitteli Africa-EU Green Energy Initiative –aloitteen, jonka tarkoituksena on kasvattaa uusiutuvan energian kokonaiskapasiteettia Afrikassa. Osana Global Gateway EU-Africa –tukipakettia EU tukee Afrikan paikallisia energiamarkkinoita teknisen tuen ja infrastruktuurirahoituksen avulla. Lisäksi EU tekee yhteistyötä kansainvälisten energiajärjestöjen IRENA:n ja IEA:n kanssa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Tiedonanto ei ole SEUT 288 artiklassa tarkoitettu säädös. Se ei ole oikeudellisesti sitova.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Energia- ja Euratom –jaosto (EU21), kirjallinen menettely 6.-7.7.2022

Eduskuntakäsittely

E 68/ 2022 vp, Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto, REPowerEU-suunnitelma

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Kyseessä on komission tiedonanto, joka ei ole oikeudellisesti sitova.

Taloudelliset vaikutukset

Tiedonannolla ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Strategian myötä esitettävät lainsäädäntöehdotukset käsitellään omissa U-kirjelmissään.

Asiakirjat

Komission tiedonanto COM(2022) 221 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

teollisuusneuvos, Pekka Grönlund, pekka.gronlund@gov.fi, p. 0295 064 815

EUTORI-tunnus

EU/2022/0622

Liitteet**Viite**

Asiasanat	aurinkoenergia, energia, uusiutuvat energianlähteet
Hoitaa	TEM
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, UM, VM, VNK, VTV, YM
